

ГРОШІ ЯК ФЕНОГМЕН КУЛЬТУРИ, ЇХ ВПЛИВ НА ЗМІСТ МЕНТАЛЬНИХ ПАРАДИГМ

Актуальність теми дослідження: Сучасна людина не мислить свого життя без грошей. Саме у грошах ми оцінюємо свою працю, зарплати, гонорари і дивіденди. За гроші купуємо потрібні товари і послуги. В грошовому вимірі плануються і сімейні бюджети, і бюджети фірм, і бюджети усіх країн. За гроші можна купити не все. Одними лише грошима не можна купити любов, відданість або ширу дружбу. Але усе те, що продається, зазвичай продається саме за гроші [1, с. 1]. **Мета дослідження:** з'ясувати проблеми та парадигми філософії грошей. **Об'єкт дослідження:** гроші як феномен соціокультури. **Предмет дослідження:** особливості філософії грошей. **Завдання дослідження:** розглянути гроші як феномен культури; дати визначення цінності та впливу даного інструменту на життя людини; охарактеризувати роль грошей як засобу реалізації людських цінностей. Гроші – це ті різнокольорові папірці, які можуть полегшити або обтяжити життя кожної людини. Так за них можна купити багато – від однієї хлібини до подорожі на Марс. Але за гроші не купити любов і щастя, здоров'я і повагу. В незалежності від своєї форми цей ресурс є своєрідним інструментом суспільної взаємодії. Саме в цьому і виявляється їх цінність для суспільства. Як казав Савка із комедії «Сто тисяч»: «Гроші – гроші всьому голова» і ці слова й справді актуальні досі [4, с. 10]. Сьогодні така річ як гроші є одним із найважливіших чинників, що забезпечує функціонування суспільного виробництва. Цей інструмент пов'язує кожен день нашого людського буття та створює власне особливе сприйняття світу людиною. Саме гроші створюють та диктують свою власну політику, дають нам певний особливий світогляд та філософію. Вони здатні надати людині владу, можуть як вирішити певні проблеми так і створити їх. На перший погляд нам може здатись, що люди керують грошима, але насправді, все навпаки і якраз таки гроші керують людьми. Якщо ми розглянемо гроші з точки зору об'єкту пізнання, то зможемо впевнено сказати, що він належать до економічної сфери знань. Однакові за величиною грошові суми сьогодні й завтра оцінюються по-різному. Чинник часу в цьому разі відіграє вирішальну роль, і на нього обов'язково треба зважати. Цей динамічний підхід передбачає включення до витрат так званих неявних витрат, що їх визначають на основі принципу альтернативної цінності. [3, с.15]. Якщо ви читаєте сучасну філософію, то яскраво побачите, що за основну мету вона собі ставить як аналіз грошей віщому так і розглядає його як явище соціальне. Вона намагається виявити як же саме вони впливають на світ речей та людей, а також глибинний внутрішній світ особистості. Варто зауважити, що сьогодні гроші набувають власного життя. Вони підштовхують людей на різноманітні вчинки, як хороші так і погані, мотивують практичні дії та керують волею. Події та вчинки на, які підштовхує та сприяє даний ресурс і є головною проблемою філософії грошей, а також формування свідомого ставлення особистості до грошей як засобу соціалізації в суспільстві. Кожен із нас хотів би здобути певну матеріальну незалежність та соціальний статус. І в цьому, зрештою, немає нічого поганого, бо що ж поганого може бути в бажанні людини забезпечити безбідне життя собі та своїй родині? Проте питання полягає не лише в бажанні мати гроші, а в тому, яке ж саме місце це бажання посідає серед інших людських потреб та прагнень. Чи не виникає дисбаланс між матеріальними та духовними потребами людини, чи не думає часом людина, що матеріальна забезпеченість – головна і єдина запорука щастя? Багатьом із нас варто було б час від часу ставити собі ці питання, аби не розгубити закладене в нас, не зрадити вічні цінності, кружляючи у вирі сучасного життя. Як писав Генрі Вілер Шоу «За гроші можна придбати дуже непоганого собаку, проте заплатити йому, щоб він радісно вимахував хвостом ти аж ніяк не зможеш». Варто визнати, що є правда в даному вислові. Дуже часто люди задумуються, що купа грошей принесе їм щастя. От візьмімо лотерею. Ти сподіваєшся, що коли виграєш чималеньку суму грошей – припустімо, близько 30 мільйонів доларів, - то життя налагодиться, так?. Твоя родина придбає нову шикарну автівку, маеток із басейном і навіть поні. Так уважають майже всі. Багато грошей = щасливе життя [2, с.14]. І досі лишилось багато людей, які вірять у те, що все можна купити за гроші. Проте варто пам'ятати, що є речі, які тобі не вдасться придбати за жодну суму, а саме: час, здоров'я, повагу та любов. Також варто пам'ятати про те, що різне ставлення до грошей формує зовсім не суспільство, а сукупність різних чинників. Телевізійні програми, поведінка публічних осіб, фільми та сучасне мистецтво дуже впливає на свідомість дітей і навіть дорослих, формуючи певні ідеали, створюючи сучасну ієрархію цінностей. Проте варто розуміти, що це лише інструмент за допомогою якого ми можемо досягти чи отримати бажане. Варто додати, що неабиякого значення, гроші набувають у корумпованому суспільстві, адже там взагалі відсутнє природне право людини на свободу, самовираження та гідне існування. Саме в такому суспільстві основна цінність людини визначається за її матеріальними та купівельними здатностями. Тоді таке суспільство постає перед людиною як товар, бо у ньому можна купити практично все. Даний ресурс вносить зміни не лише у «світ речей», а навпаки вони відіграє величезну та значну роль у зміні внутрішнього світу людини. Він здатний змінити її інтереси, ідеали, прагнення та навіть моральні критерії. Взагалі з початку створення грошей їх використовували, як інструмент, що сприяв розвитку торгівлі, прискоренню і розширенню руху товарів і послуг, формуванню державних і міждержавних господарських зв'язків. Таким чином вони мали величезний вплив на розвиток людини, її цілеспрямованості та ставлення до праці, адже як писав Оноре де Бальзак у своєму творі «Гобсек»: «Золото – ось духовна суть усього теперішнього суспільства»[5, с. 7]. І це справді так, адже же гроші суттєво змінили систему людських цінностей, поставивши себе у їх центр як всезагальну цінність. В результаті гроші знищили межі своїх першоначальні функції. Проте ніколи не варто втрачати голову та забувати про те, що гроші творять або ж руйнують людину як особистість, вони значною мірою впливають на формування її індивідуальної ієрархії системи цінностей та особистих пріоритетів з цільми до яких вона прагне. Гроші є продуктом суспільства, його витвором, за який вони мають нести відповідальність. Для здорового та адекватного ставлення до даного ресурсу людині варто збагнути їх справжнє місце та роль у своєму і суспільному житті. **Висновок:** гроші є важливою цінністю, вони продовжують бути засобом та метою обміну. Цей ресурс здатний вносити певний порядок у процес розподілу суспільних цінностей, він визначає межі можливого в діях людей, виражає можливість присвоєння різноманітних благ в умовах ринку. За умови нестабільного суспільства в грошовій культурі складається досить таки морально-сперечливе ставлення до грошей. Головними ознаками такого ментального конфлікту є перш за все невідповідність між уявленнями про гроші, що вони існують у суспільній свідомості та самою цінністю грошей для особистості та між значимістю грошей, можливістю їх досягнення.

Список використаних джерел

1. В. В. Дмитренко, М. Ю. Відейко Історія народження грошей «домонетний» період, 2019. 123 с.
2. Кира Вермонд «Таємне життя грошей», 2019. 160 с.
3. «Довідник економіста», 2019. С. 15
4. Іван Карпенко-Карий, «Сто тисяч», 1891. 192 с.
5. Оноре де Бальзак, «Гобсек», 1830. 146 с.